

Petit lexique français-alsacien-allemand  
des **OUTILS** et des **ARTISANS**

*'s Werikzej*  
vùn de  
*Hàndweriker*  
vùn gescht ùn hit



Office pour la Langue  
et la Culture d'Alsace

*Elsassisches Sprochàmt*

[www.olcalsace.org](http://www.olcalsace.org)

Ce petit lexique s'adresse à tous ceux qui ont envie **de découvrir** ou de redécouvrir **le dialecte alsacien** à travers le vocabulaire du quotidien. Loin d'être exhaustif, il se veut avant tout **fonctionnel et facile à comprendre**.

Pour cela, il a été rédigé par thèmes, ceci nous étant apparu comme le plus pratique pour le lecteur.

L'orthographe adoptée est restée la plus proche possible des mots d'origine, sans pour autant prétendre être l'unique graphie possible.

Le parler alsacien retenu est une variante du bas-alémanique du nord parce qu'il est celui le mieux maîtrisé par les auteurs.

Cependant, autant que faire se peut, nous avons essayé de donner également la version haut-rhinoise lorsque celle-ci diffère du bas-rhinois.

L'allemand standard enrichit et complète cette édition pour une meilleure compréhension par tous.

***Viel Vergnieje.***

**'s Håndwerik het goldener Bodde**  
**L'artisanat, des métiers en or**  
**Das Handwerk hat goldenen Boden**

L'artisanat est dans l'air du temps. Depuis l'antiquité, l'homme a adapté des outils à ses mains. Groupés par métier, les artisans ont constitué en Alsace les corporations, *d' Zunft*, les plus florissantes et les plus puissantes. L'ère industrielle différencie l'ouvrier de l'artisan, qui se définit comme « celui qui travaille un outil à la main » *d'r Håndweriker*.

Aujourd'hui l'artisan donne l'image d'un homme indépendant, se plaisant à voir naître de ses mains un ouvrage exécuté avec précision et patience.

Ces métiers retrouvent la noblesse d'un travail manuel et un savoir-faire. L'artisanat s'apparente ainsi à un métier d'art.

*Redda ùn schàffa sinn zwei Pààr Stiffel*  
Paroles et travail sont deux paires de manches  
Reden und arbeiten sind zwei Paar Stiefel

*'s isch ken Håndwerik schlecht*  
*Doch triiwe 's viel nitt recht*  
Il n'y a pas de mauvais métier  
Mais certains le font mal  
Kein Handwerk ist schlecht  
Aber wird von Manchen schlecht betrieben

*Do dezüe brücht m'r Àrmschmàlz*  
Pour cela il faut de l'huile de coude  
Dazu braucht man Armschmalz



Fotolia © minik

## L'ardoisier

## d'r Schieferdecker der Schieferdecker

clou forgé

d'r Schmittnäjl  
der Schmiedenagel

couperet  
(machine à tailler  
les ardoises)

d' Schieferschär  
die Schieferschere

douge (ciseau plat)

d'r Schieferspälter  
der Schieferspalter

maillet-fendeur

d'r Schieferhämmer  
der Schieferhammer

pic en fer

d' lisehack  
die Eisenhacke

picot (petit pic)

d'r Spitzkeil  
der Spitzkeil

pointe

d'r Drohtnäjl  
der Drahtnagel

scie à ardoise

d' Schiefersäj  
die Schiefersäge

talon (crochet)

d' Nàs  
die Nase

tenon

d'r Zäpfe  
der Ansatz

vis de fixation

d' (Holz)schrüüb  
d' (Holz)schtrüüb  
die Holzschraube

## Expressions

---

*Spätze uf em Dàch hàn*

Avoir des moineaux sur le toit (avoir une maison hypothéquée)

Sperlinge auf dem Dach haben

## Le bijoutier

## *d'r Schmùckhändler* der Schmuckhändler

aiguille

*d' Nodel*  
die Nadel

baguier  
(pour mesurer le  
diamètre des doigts)

*'s Ringmàss*  
der Ringmesser

bracelet

*'s Àrmbànd*  
das Armband

coffret à bijoux

*'s Schmùckkäschtel*  
das Schmuckästchen

épingle

*d' Gùff*  
die Stecknadel

loupe

*'s Vergreeserungsglàs*  
das Vergrößerungsglas

poinçon

*d'r (Gold)stempfel*  
der Goldstempel

vis d'attache

*d' Klippschrüüb*  
die Klippschraube

## Expressions

---

*Ebber ùm de Finger wickle*

Embobiner quelqu'un

Jemanden um den Finger wickeln



**Le boucher**

*d'r Metzjer*  
*d'r Metzger*  
der Metzger

**Le charcutier**

*d'r Würschtler*  
der Wurstmacher

aiguille à larder

*d' Spicknodel*  
die Spicknadel

bac à décanter

*d'r Fettàbschiewer*  
der Fettablagerer

batte à viande

*d'r Fleischklopf*  
*d'r Fleischhàmm*  
der Fleischhammer

broche

*d'r Spiess*  
der Spiess

brosse

*d' Berscht*  
die Bürste

couteau

*'s Messer*  
*'s Masser*  
*'s Fleischmasser*  
das Messer

couperet

*'s Hàckbejl*  
das Hackbeil

découpeuse

*d' Schniidmàschin*  
die Tranchiermaschine

écumoire	<i>d'r Schümleffel</i> der Schaumlöffel
fumoir	<i>'s Räch(er)kämmerle</i> <i>'s Räuichkammerla</i> die Räucherammer
hachoir, couperet	<i>'s Häckmesser</i> das Hackmesser
passoire	<i>d' Sieb</i> <i>d' Sibb</i> das Sieb
racloir	<i>d'r Schààwer</i> das Schaabmesser
scie	<i>d' Metzjersäj</i> <i>d' Metzgersaaga</i> die Säge
sécateur ciseaux à volailles	<i>d' (G'fliejl)schär</i> die Geflügelschere
tripièrre	<i>'s doppelschniidig Messer</i> das zweischneidige Messer

## Expressions

*Wie màche's denn die Metzjer*

*Sie stache dir e àlti Geiss*

*Verklopfe sie 's fir Hämmeffleisch*

*So màche sie 's, so màche sie 's*

Comment font donc les bouchers

La vieille chèvre tout en os

Ils te vendent ça pour de l'agneau

Ils font comme ça, ils font comme ça

*D' Metzgerzunft*

Tribu des bouchers

Die Metzgerzunft



## Le boulanger

## *d'r Beck* der Bäcker

balance	<i>d' Wöj</i> die Waage
banneton	<i>d' Brotform</i> die Brotform
boîte à tarte	<i>d' Kuecheschächtel</i> die Tortenschachtel
coupe-pain	<i>d'r Brotschniider</i> die Tranchiermaschine
coupe-pâte	<i>d'r Deigb'stächer</i> der Teigstächer
entonnoir	<i>d'r Trichter</i> der Trichter
panier	<i>d'r Korb</i> der Korb
pelle à enfourner	<i>d'r Brotschieber</i> <i>-schiewer -schiwer</i> der Brotschieber
pétrin	<i>d' Deigmäschin</i> <i>d' Müelt</i> die Teigmaschine
pince à gâteau	<i>d' Kuechezàng</i> die Kuchenzange
planche	<i>'s Bächbrett</i> das Backbrett
raclette	<i>d'r Deigschààwer</i> der Teigschaber



rouleau	's Nüdelholz 's Wàlholz das Wellholz
sac à pain	d'r Brotsäck der Brotsack
tamis (à farine)	d' Mählsibb das Mehlsieb

## Expressions

*Wie màche's denn die Becker*  
*Do e Staiwel, dert e Staiwel*  
*Endlich gitt's e Groschelaiwel*  
*So màche sie's, so màche sie's*  
 Comment font donc les boulangers  
 Un grain d'poussière, par ci, par là  
 Ça fait un petit pain d'un sou  
 Ils font comme ça, ils font comme ça

*Bàche, bàche Kùeche*  
*d'r Bäcker het gerüefe*  
*Wer will güeti Kùeche bàche*  
*Müess hèn sewe Sàche*  
*Ei un Schmàlz*  
*Butter ùn Sàlz*  
*Milich ùn Mehl*  
*Sàfràn màcht der Kùeche geel*  
*Schieb'ne, schieb'ne in d'r Offe nin*  
 Confectionnez un gâteau  
 Le pâtissier vient d'appeler  
 Qui veut faire un bon gâteau  
 Doit avoir sept ingrédients  
 Œuf et graisse  
 Beurre et sel  
 Lait et farine  
 Le safran rend le gâteau jaune  
 Pose-le, dépose-le dans le four

*Wie d'r Deig, so 's Brot*  
 Telle pâte, tel pain  
 Wie der Teig, so das Brot

*Besser e Stick Brot im Sàck, àls e Fädder àm Hüet*  
Plutôt du pain dans sa poche, qu'une plume à son chapeau

Besser ein Stück Brot in der Tasche, als eine Feder am Hut

---

*Do isch bees Mühl àn de Knepfle*

Il y a de la mauvaise farine dans les quenelles  
(ça va mal)

Da ist der Teig sauer (es geht alles schief)

---

*E Deigàff*

Un singe en pâte (un parvenu)

Ein Parvenu

---

*D' Brotbeckerzunft*

La corporation des boulangers

Die Brotbäckerzunft

---

*D'r Brotb'schauer -schoijer -schàuier*

L'inspecteur du pain contrôlait poids et qualité du pain

Der Brotinspektor

## **Le charpentier** *d'r Zimmermànn* **der Zimmermann**

agrafe

*d' (Heft)klàmme*  
die Heftklammer

---

amorçoir  
(permet d'amorcer  
les trous)

*d'r Vorbohrer*  
der Vorbohrer

---

arrache-clou

*d'r Nàjziehjer*  
der Nagelzieher

---

bédane  
(coupe les fibres  
de bois)

*'s Stàmmiise*  
das Stammeisen

---

bloc à poncer

*d' Schliffwàlz*  
die Schleifwalze

---

brosse métallique

*d' Stàhlberscht*  
*d' liseberscht*  
die Stahlbürste

boulon	<i>d' Schlosschrüüb -schtrüüb</i> die Schraube
caisse à outils	<i>d'r Werikzejkàschte</i> <i>d'r Warkzigkàshta</i> der Werkzeugkasten
cale en bois	<i>d'r Holzkeil</i> der Holzkeil
charrette	<i>d'r Håndwàje</i> <i>d'r Handkàrrich</i> der Handwagen
chevron	<i>d'r Spàrre</i> der Sparren
ciseau à mortaise (dégage la fente pour creuser)	<i>d'r Schlitzmeissel</i> der Schlitzmeissel
clé annulaire	<i>d'r Ringschlissel</i> der Ringschlüssel
clé plate	<i>d'r Mülschlissel</i> der Flachs Schlüssel
clou	<i>d'r Nàjl</i> der Nagel
cordeau	<i>d' Schnüer</i> die Schnur
doloire (hache à équarrir)	<i>'s Bejl</i> das Beil
égoïne (scie)	<i>d'r Fùchsschwànz</i> der Fuchsschwanz
équerre	<i>d'r Winkel</i> der Winkel
gouge	<i>'s Hohliise</i> das Hohleisen
hache	<i>d' Àx(t)</i> die Axt
herminette (avec lame perpendiculaire au manche)	<i>'s Dàchbejl</i> das Dachbeil

laine de verre	<i>d' Glàswoll</i> die Glaswolle
maillet	<i>d'r Holzhammer</i> der Holzhammer
marteau	<i>d'r Hämmer</i> der Hammer
perceuse	<i>d' Bohrmàschin</i> die Bohrmaschine
ped de biche	<i>d' Brachstàng</i> <i>'s Brachiise</i> das Brecheisen
rabot	<i>d'r Howwel</i> der Hobel
rabot de finition	<i>d'r Pùtzhowel</i> der Putzhobel
râpe	<i>d' Ràschpel</i> die Raspel
scie	<i>d' Säj</i> die Säge
scie circulaire	<i>d' Kreissäj</i> die Kreissäge
scie à chantourner	<i>d' Schliffsäj</i> die Schleifsäge
scie à main	<i>d' Hàndsäj</i> die Handsäge
scie à ruban	<i>d' Bàndsäj</i> die Bandsäge
scie à tenon	<i>d' Zàpfesäj</i> die Zapfensäge
scie de travers (peut être maniée par deux personnes)	<i>d' Ziehjsäj</i> die Ziehsäge
tarière (pour percer les trous par forage)	<i>d'r Hohlbohrer</i> <i>d' Stangebohrer</i> der Hohlbohrer

serre-joint	<i>d' Schrüübzwing</i> <i>d' Schtrüübzwing</i> die Schraubzwinge
varlope (long rabot avec une corne antérieure)	<i>d'r Lànghowwel</i> der Langhobel
vis	<i>d' Schrüüb -schtrüüb</i> die Schraube
vis cruciforme	<i>d' Kritzschrüüb -schtrüüb</i> die Kreuzschraube
vis à bois	<i>d' Holzschrüüb -schtrüüb</i> die Holzschraube
vis à métal	<i>d' Metàlschrüüb -schtrüüb</i> die Metallschraube
vrille	<i>d'r Spitzbohrer</i> <i>d'r Ànbohrer</i> der Anbohrer

## Expressions

*Kathrinele, Kathrinele,*  
*Nimm dir der Zimmermànn*  
*Er böjt dir e scheen's Hiesele*  
*Un e Gärtelè drànn*

Catherine, Catherine  
Prends donc le charpentier pour mari  
Il te bâtira une jolie maisonnette  
Avec un jardin attenant

*Gànz üs em Hiisel sinn*  
Etre complètement hors de la maison (hors de soi)  
Ich bin ganz ausser mir

*Bloos m'r de Howwel üs*  
Souffle dans mon rabot  
(pour le débarrasser des copeaux) (fous moi la paix)  
Lass mich in Ruhe

*E Kichekänschterle, Kùchakanschterla*  
Un buffet (femme corpulente)  
Ein Küchenschrank (eine dicke Frau)

## Le charron

## *d'r Wäjner* *d'r Krümmolz* der Wagner

calibre	<i>'s Kàliber</i> das Kaliber
cisaille	<i>d' Blachschär</i> die Blechschere
clé coudée (pour atteindre l'écrou)	<i>d'r Schrüüweschlüssel</i> <i>d'r Schtrüwaschlüssel</i> der Schraubenschlüssel
cognée	<i>'s Stockbejl</i> <i>d' Stockhàck</i> die Hacke
compas d'épaisseur (à branches)	<i>d'r Dickemesser</i> der Dickemesser
hache de charron	<i>d' Ründhàck</i> die Rundhacke
marteau	<i>d'r Hämmer</i> der Hammer
scie à araser (permet de scier les tenons)	<i>d' Àbsätzsäj</i> die Absatzsäge
tablier de cuir	<i>d'r Läderschürz</i> <i>d'r Ladderschürz</i> die Lederschürze
tenaille	<i>d' Zàng</i> die Zange

### Expressions

*D'r Kàrrich in d'r Dreck fähre*

Conduire la charrette dans la boue (s'embourber)

Die Karre in den Kot ziehen



## Le coiffeur

***d'r Koafför  
d'r Bäreckes  
d'r Hoorschniider  
d'r Schnürrobützer  
(sobriquet)  
Der Friseur***

balayette	<i>d'r Håndbäse</i> der Handbesen
bigoudi	<i>d'r Lockewickler</i> der Lockenwickler
blaireau	<i>d'r Räsierbansel</i> der Rasierpinsel
brosse à cheveux	<i>d' Hoorberscht</i> die Haarbürste
brosse dure	<i>d' Stachelberscht</i> die Stachelbürste
brosse plate	<i>d' Flächberscht</i> die Flachbürste
ciseaux	<i>d' Schär</i> <i>d' Hoorschär</i> die Schere
ciseaux sculpteurs	<i>d' Zàngeschär</i> die Zangenschere
coffret de manucure	<i>d'r Manikürkoffer</i> das Handpflegeköfferchen

cuvette	<i>d'r Waschbecke</i> das Waschbecken
fer à friser	<i>'s Brenniise</i> das Brenneisen
filet	<i>'s Netz</i> das Netz
glace à main	<i>d'r Hàndspiejl</i> der Handspiegel
miroir	<i>d'r Spiejl</i> der Spiegel
peigne	<i>d'r Straal</i> der Kamm
peigne de coupe	<i>d'r Schnittstraal</i> der Schnittkamm
peigne à jet d'air	<i>d'r Heisslùftstraal</i> der Heissluftkamm
peignoir	<i>d'r Mântel (Koafförmântel)</i> der Mantel
perruque	<i>d' Bàrek</i> die Perrücke
rasoir	<i>'s Ràsiermesser</i> das Rasiermesser
savon à barbe	<i>d' Ràsierseif</i> die Rasierseife
sèche-cheveux	<i>d'r Föhn</i> der Föhn
serviette	<i>'s Hàndtüech</i> <i>d' Handzwäl</i> das Handtuch
tondeuse	<i>d' Hoorschniidmàschin</i> der Haarschneider die Haarshneidemaschine



## Expressions

---

### *E Hoffächtsbansel*

Hautain, une pimbèche  
Eine hochnäsige Person

---

### *Der het Weh àn de Hoor*

Il a mal aux cheveux  
(mal à la tête après une soirée trop arrosée)  
Er hat zu viel getrunken

---

### *'s Messer hoit wie Gift*

Le rasoir est coupant comme le poison (le rasoir est bien aiguisé, la réplique est bien envoyée)  
Das Messer schneidet sehr gut

---

### *D'r Wùnddokter*

Le médecin qui traitait les plaies (le chirurgien-barbier)  
Der Barbierarzt

---

### *E Steckdos*

Une prise de courant (femelle)  
Fille des rues (prostituée)  
Eine Steckdose (eine Dirne)

## Le cordier ficeleur

## *d'r Seiller* *d'r Seilmàcher* *der Seiler*

âme de la corde

*'s Herzstick*  
*der Mittelstràng*  
*der Mittelstrang*

---

crochet  
(pour réceptionner  
les balles)

*d' Spinnhàck*  
*die Spinnhacke*

---

dévidoir

*d' Hàspel*  
*die Haspel*

---

ébauchoir

*d'r grob Straal*  
*der grobe Kamm*

navette (aiguille)	<i>d' Netznodel</i> die Netznadel
peigne à main	<i>d'r Håndstraal</i> der Handkamm
toupin (pour régulariser la torsion)	<i>'s Leitholz</i> <i>'s Leitzel</i> <i>'s Spannseil</i> das Spannseil
tourniquet (pour doser la torsion)	<i>d' Dräjspann</i> <i>d'r Dräjspänner</i> der Drehspanner

### Expressions

*Iwwer d' Strang schlàje, hoje*

Ruer par-dessus les cordes (faire des folies)

Übertreiben

## Le cordonnier *d'r Schüehmàcher* der Schuhmacher

alène courbe	<i>d' Àhl</i> die Ahle
ébouir	<i>'s Rissmesser</i> das Reissmesser
forme à déformer	<i>d'r Leichte</i> der Leisten
lacet	<i>d'r Schüehbündel</i> der Schuhriemen
marteau de cordonnier	<i>d'r Schüehmàcherhàmmèr</i> der Schuhmacherhammer
pantoufles	<i>d' Schlàppe</i> die Pantoffeln

pied du cordonnier (enclume du cordonnier en col de cygne)	<i>d'r (Doppel)ständer</i> <i>d'r Schüehmàcherständer</i> der Schuhmacherständer
roulette à piquer	<i>'s Läderrädel</i> das Markierrädchen
semelle	<i>d' Sohl</i> die Sohle
semelle orthopédique	<i>d' Inläj</i> <i>d' Inlaaw</i> die Einlage
tire-bottes	<i>d'r Stiffelziehjer -ziehjer</i> der Stieffelzieher
tranchet (à faire les bords)	<i>'s Ràndmesser</i> das Randmesser

### **Expressions**

*Schlùpf in d' Schüeh*

Enfile tes chaussures (va-t'en)

Verschwinde

*In ebberm ebbs in d' Schüeh schiewe, schitte*

Glisser quelque chose dans la chaussure d'autrui  
(mettre quelque chose sur son dos, accuser à tort)

Anklagen

*E Wichser*

Le cireur (branleur, vibromasseur)

Ein Selbstbefriediger

## Le couvreur

## *d'r Dàchdecker* der Dachdecker

clou à tête	<i>d'r Kopfnàjl</i> der Kopfnagel
enclumette (pour retailer l'ardoise)	<i>d'r Händàmboss</i> der Handamboss
hachette	<i>'s Hàckbejl</i> das Hackbeil
marteau de couvreur (avec tête carrée, pointe et arrache-clou)	<i>d'r Dàchdeckerhàmmèr</i> <i>d'r Ziejlhàmmèr</i> der Dachdeckerhammer
tire-clou (avec lame fendue d'encoches)	<i>d'r Nàjlziehjer</i> der Nagelzieher
vis de fixation	<i>d' Fixierschrüüb -schtrüüb</i> die Fixierschraube

### Expressions

*Ebbs uf's Dàch trümmle*

Jouer du tambour sur le toit (ébruiter un événement)

Die Sperlinge pfeiffen es auf dem Dach

*Eini ùf's Dàch krieje*

Recevoir sur le toit (recevoir un blâme

une réprimande, une tuile qui me tombe dessus)

Eine aufs Dach bekommen



Foto: olly

## Le cuisinier

## d'r Koch der Koch

broche	<i>d'r Spiess</i> der Spiess
casserole	<i>d' Kààr</i> <i>d' Kàssroll</i> <i>'s Depfi</i> der Topf
couteau à pain	<i>'s Brotmesser</i> das Brotmesser
couvercle	<i>d'r Deckel</i> der Deckel
cuillère	<i>d'r Leffel</i> der Löffel
cuillère à soupe	<i>d'r Sùppeleffel</i> der Suppenlöffel
cuillère en bois	<i>d'r Holzleffel</i> der Holzlöffel
écouvillon	<i>d'r Flàschebützer</i> der Flaschenputzer
écumoire	<i>d'r Schümleffel</i> der Schaumlöffel
entonnoir	<i>d'r Traachter</i> der Trichter
éplucheur	<i>d'r Grùmbeereschäler</i> der Kartoffelschäler

fouet à battre	<i>d'r Schneebäse</i> der Schneebesens
fourchette	<i>d' Gàwwel</i> die Gabel
hachoir	<i>d'r Wolf</i> der Fleischwolf
louche	<i>d'r Schepfleffel</i> der Schöpflöffel
marmite	<i>d'r Håfe</i> der Kochtopf
micro-ondes	<i>d' Mikrowelle</i> die Mikrowelle
moule à beurre	<i>d' Bütterform</i> die Butterform
moule à fromage	<i>d' Käsform</i> die Käseform
moulin à café	<i>d' Kàffemehl</i> die Kaffeemühle
passoire	<i>d' Sibb</i> das Sieb
planche à couper le pain	<i>'s Brotbrett</i> das Brotbrett
planche à hacher	<i>'s Håckbrett</i> das Hackbrett
poêle	<i>d' Pfänn</i> die Pfanne
pot	<i>d'r Håfe</i> der Topf
poubelle	<i>d'r Dreckeimer</i> der Mülleimer
presse-purée	<i>d'r Grümbeereseesel</i> <i>d'r Ardäpfelschtampfer</i> der Kartoffelstampfer
saucière	<i>'s Sauceschissele</i> die Sauciere

soupière	<i>d' Suppesshissel</i> die Suppenschüssel
râpe	<i>d' Ràpp</i> die Raspel
toque	<i>d'r Kochhüet</i> der Kochhut

## Expressions

*Wenn d'r Deifel Hunger het, frisst 'r Mucke*  
Quand le diable a faim il avale même des mouches  
*Wenn de Teufel hunger hat, frisst er Fliegen*

*D'r Hùnger isch d'r bescht Koch*  
La faim est le meilleur cuisinier  
Der Hunger ist der beste Koch

*Zweierlei in einem Hàfe koche kenne*  
Savoir cuire deux choses dans la même marmite  
(faire deux choses à la fois, courir deux lièvres à la fois)  
*Zweierlei in einem Topf kochen können*

*Ûs de Raawe, trepfelt Laawe*  
Des vignes suinte la vie  
Aus der Reebe trieft das Leben

*Nix ze bisse, nix ze schisse*  
Rien à manger, rien à chier (être dans la misère)  
*Nichts zu essen, nichts zu kacken*

*E Leffel hà, wenn's Bapp rajt*  
Avoir une cuillère quand il pleut de la bouillie  
(savoir profiter du bon moment)  
*Einen Löffel haben wenn Brei regnet*

*Der meint au sini Eier hàz zwei Dütter*  
Il s' imagine que ses œufs ont deux jaunes (supérieur  
aux autres)  
*Der bildet sich auch ein, seine Eier hätten zwei Dotter*

*Im Spack sitze*  
Être assis dans le lard (dans l'abondance)  
*Im Speck sitzen*

*D'r Brote schmecke*

Sentir le rôti (éventer la machination)

Es riecht nach angebrannt

---

*Ohne Sàlz un ohne Schmàlz*

Sans sel ni graisse (fade, sans saveur)

Ohne Salz, ohne Schmalz

---

*Ihr hàn ùns e scheeni Sùpp ingebrockt*

Vous nous avez préparé une drôle de soupe (situation fort embarrassante)

Da haben Sie uns eine schöne Suppe eingebracht

---

*Wer auf Gott vertraut*

*Im Sommer Kappes klaut*

*Hat im Winter Sauerkraut*

*(proverbe allemand)*

Celui qui fait confiance à Dieu

Qui vole en été du chou

A en hiver de la choucroute

## **Le décorateur**

***d'r Üsstàfierer  
der Dekorateur***

( voir tapissier)

## **Le facteur d'orgue**

***d'r Origelböjer  
der Orgelbauer***

accordeur

*'s Akkordzängel  
die Akkordzange*

---

cisaille à métaux

*d' Blechzàng  
die Blechzange*

---

cloche à fraiser

*d' Piffefräs  
die Pfeifenfräse*

---

compas  
de réduction

*d'r Teilzerikel  
der Teilzirkel*

---

diapason

*d'r Stimmgàwwel  
die Stimmgabel*



marteau	<i>'s Hämmerle</i> das Hämmerchen
marteau d'harmonie	<i>'s Stimmhämmerle</i> das Stimmhämmerchen
serre-joints	<i>d' (Schrüüb)zwing</i> die Schraubzwinde
soufflet	<i>d'r Bloosbàlike</i> der Blasbalken
vilebrequin	<i>d' Bohrwind(e)</i> die Bohrwinde

## La fileuse

## *d' Spinnerere* die Spinnerin

battoir à linge	<i>d'r Waschpflock</i> der Waschpflock
bobineuse	<i>'s Spüelràd</i> das Spulrad
bobine	<i>d' Spüel</i> die Spule
canette	<i>'s Schiffel</i> das Schiffchen
dévidoir	<i>d' Hàsçpel</i> die Haspel
macque	<i>d' Hànftknitsch</i> <i>d' Hànftbrach</i> die Hanftbreche
navette	<i>'s Schiffel</i> das Schifflein
peigne	<i>d'r Straal</i> der Kamm
quenouille	<i>d' Kùnkèl</i> <i>d' Spindel</i> die Spindel
rouet	<i>'s Spinnràdel</i> das Spinnrad

## Expressions

---

*E Drecklätze*

Chiffon sale (salopard)

Der Saukerl, der Schweinehund

---

*E Bisszàng*

Pince coupante (femme acariâtre, mégère)

Eine böse Frau

---

*Ritte, ritte, Ressler*

*Z' Bàsel isch e Schlessla*

*Z' Rom isch e Glockehüss*

*'s lüega drei Jungfre nüss*

*Eini spinnt Siide*

*D' ànder bind d' Wiide*

*D' dritt schniid Håwersträu*

*B'hält di Gott, mi liewi Fräu*

Au galop vont les chevaux

A Båle se trouve un château

A Rome un campanile

Trois jeunes filles y regardent par la fenêtre

L'une file de la soie

L'autre rassemble l'osier

La troisième coupe de la paille d'avoine

Que Dieu vous protège, ma brave dame

---

*Ebberm durch d' Lätze gehn*

Echapper à quelqu'un

Jemandem entkommen

---

*E Spitzel àm Kràje ùn e Bolle àm Rock*

Des dentelles au col, de la merde à la robe

(fard et parfum font oublier la saleté)

Oben hui und unten pfui

---

*'s isch g'stùpft wie g'stoche*

Se piquer avec une épingle ou une aiguille,

c'est pareil

Mit Nadel oder Spiess, gestochen ist gestochen

---

*D'r Lätze draht*

Le torchon change de direction (virer de bord)

Er hat umgeschwankt



## Le forgeron

## *d'r Schmitt* der Schmied

enclume	<i>d'r Àmbos</i> der Amboss
lime à bras	<i>d' Àrmfeil</i> die Armfeile
marteau	<i>d'r (Schmitt)hàmmèr</i> der Schmiedehammer
marteau (à frapper, à cogner)	<i>d'r Züeschlàjhàmmèr</i> der Zuschlaghammer
masse	<i>d'r Vorschlàjhàmmèr</i> der Vorschlaghammer
meule (à affûter)	<i>d'r Schliiffstein</i> der Schleifstein
pince à feu	<i>d' Fiirzàng</i> die Feuerzange
soufflet	<i>d'r Blosbàlike</i> der Blasbalken
tablier	<i>d' Schürz</i> die Schürze
tenaille à crochet	<i>d' Hoockeazàng</i> die Hackenzange
tranche (marteau à ébarber)	<i>d'r Setzmeissel</i> <i>d'r Schrottmeissel</i> der Schrottmeissel

## Expressions

---

*Sich am kälte Offe wärme welle*  
Vouloir se réchauffer au poêle refroidi  
(agir à contre sens)  
Sich am kalten Ofen wärmen wollen

### Le fossoyeur

### *d'r Dodegräwer* der Totengräber

cordes

*d' Seiler*  
die Seile

pelle

*d' Schüffel*  
die Schaufel

pelleteuse

*d'r Grààbbàcker*  
der Grabacker

pioche

*d' Hàck*  
die Hacke

### Le graphiste

### *d'r Gràphischt* der Grafist

crayon

*'s Blüwis*  
*d'r Bleischtift*  
*'s Bleiwis*  
der Bleistift

encre de Chine

*d' Tusch*  
die Tusche

fusain

*d'r Kohlestift*  
der Kohlestift

gomme

*d'r Gümmi*  
der Gummi

massicot

*d' Babiirschniidmàschin*  
die Papierschnidemaschine

papier à dessin

*'s Zeichebàbir*  
das Zeichnepapier

## Le graveur

## *d'r Stählstecher* *d'r Kupferstecher* der Kupferstecher

burin rond	<i>d'r Rondmeissel</i> <i>d'r Rondstichel</i> der Rundmeissel
compas à tracer (l'esquisse)	<i>d'r Proportionszerikel</i> der Proportionszirkel
pince	<i>d' Griffzàng</i> die Greifzange
pie à coulisse	<i>d'r Schiebmesser</i> der Schiebmesser
plaques ou cadrans de cuivre de zinc	<i>d' Kùpferplàtt</i> <i>d' Zinkplàtt</i> die Kupfer- Zinkplatte
poinçon	<i>d'r Pùnze</i> die Punze
pointe pour taille douce	<i>d' Gràviernodel</i> der Gravierstift
polissoir	<i>d' Schliffschiib</i> die Schleifscheibe
roulette à pointiller	<i>d'r Pùnktròller</i> der Punktroller

## L'horloger

## d'r Ühremàcher der Uhrmacher

burin	<i>d'r Stich(el)</i> der Stichmeissel
cadran solaire	<i>d' Sünneühr</i> die Sonnenuhr
clé (pour serrer une vis)	<i>d'r Schrüübschlüssel</i> der Schraubenschlüssel
compas d'épaisseur en forme de huit	<i>d'r Dickemesser</i> der Dickemesser
enclume à aiguilles	<i>d'r Zeigeràmboss</i> der Zeigeramboss
globe en verre (garde poussière)	<i>d' Glàsglock</i> die Glasglocke
loupe	<i>'s Vergreesserungsglàs</i> das Vergrößerungsglas
pied de biche	<i>'s Brachiise</i> das Brecheisen
pince à tirer	<i>d' Ziehjàng</i> die Ziehzange
pincette	<i>d' Kornjàng</i> die Kornzange
sablier	<i>d' Sàndühr</i> die Sanduhr
scie d'horloger	<i>d' Ühremàchersäj</i> die Uhrmachersäge
tour (d'horloger)	<i>d' (Uhremàcher)dräjbànk</i> die Drehbank
tournevis	<i>d'r Schrüüweziehjer</i> der Schraubenzieher

### Expressions

*Bi dem isch e Schrüüb lock*

Chez celui-ci une vis est desserrée (il a un grain)

Bei dem ist eine Schraube locker

## L'imprimeur

## d'r Drücker der Drucker

couteau à papier

's Båbiirmesser  
das Papiermesser

encre

d' Tinte  
die Tinte

levier étoilé

d'r Sternrødhwel  
der Sternradhebel

papier

's Båbiir  
das Papier

presse

d' Drückmäschin  
die Druckmaschine

presse à main

d' Håndpress  
die Handpresse

polychromie

d' Mehrfàrbdrück  
der Mehrfarbdruck

rouleau

d' Wàlz  
die Walze

vis de pression

d'r Drückregler  
der Druckregler

### Expressions

's Båbiir isch geduldig

Le papier est docile (souffre tout)

Das Papier ist geduldig

## Le jardinier

## d'r Gartner d'r Gärtner der Gärtner

arrosoir

d' Spritzkànn  
die Gieskanne

balai à feuilles

d'r Blätterràche  
die Blätterharke

binette	<i>'s Häckel</i> die Hacke
brouette	<i>d'r Stosskàrre</i> <i>d'r Schàltkàrrich</i> <i>d' Àmidrùck</i> der Schubkarren
cakeot	<i>'s Kaschettel</i> <i>'s Kischtel</i> das Kistchen
chariot	<i>'s Kàrrichel</i> <i>'s Karrichel</i> <i>'s Karrichla</i> der Karrenift
cisaille	<i>d' Heckeschär</i> die Heckenschere
faucille	<i>d' Sichel</i> die Sichel
fourche	<i>d' Greif</i> die Greifharke
houe	<i>d' Hàck</i> <i>d' Kàrscht</i> die Hacke
lance d'arrosage	<i>d' Lànz</i> das Spritzrohr
pelle	<i>d' Schüffel</i> die Schaufel
pioche	<i>d' Hàck</i> die Hacke
râteau	<i>d'r Ràche</i> <i>d'r Racha</i> die Harke
sécateur	<i>d' Ràbschär</i> die Reebshere
tuyau d'arrosage	<i>d'r Schlüch</i> der Schlauch



## Le lunetier

## *d'r Brillemàcher* der Brillenmacher

lentilles	<i>d' Linze</i> die Linse
loupe	<i>'s Vergreesserungsglàs</i> das Vergrößerungsglas
petits tournevis	<i>kleini Schrüüweziehjer</i> <i>kleini Schtrüüweziehjer</i> kleine Schraubenzieher
pincettes	<i>d' Zängele</i> die Zänglein
verres correcteurs	<i>d' Brillegläser</i> die Brillengläser

## Le luthier

## *d'r Gejeböjer* *d'r Gigeböjer* der Geigenbauer

alésoir conique	<i>d'r Kàliwerbohrer</i> der Kaliberbohrer
bec d'âne (ciseaux à bois)	<i>d' Schnàwwelschär</i> die Schnabelschere
canif de luthier	<i>'s Schnitzmesserle</i> das Schnitzmesserlein
compas de voûte	<i>d' Welwüngszerikel</i> der Welbungszirkel
diapason	<i>d' Stimmgàwwel</i> die Stimmgabel
fer à cintrer	<i>'s Bejiise</i> das Biegeeisen
gouge (petite)	<i>d'r Hohlmaïsel</i> der Hohlmeissel



Foto: © Sylvie Peruzzi

lime à frette	<i>d' Zwing</i> die Zwinge
lousse (cheville)	<i>de Zàpfebohrer</i> der Zapfenbohrer
manivelle (petite)	<i>d'r klein Drähjbohrer</i> der kleine Drehbohrer
pique à âme	<i>'s Stimmholz</i> das Stimmholz
rabot à semelle courte (petit)	<i>d'r Bretthowwel</i> der Kurzhobel
scie à main (petite)	<i>d' klein Hàndsäj</i> die kleine Handsäg

### **Expressions**

*Gige, Gige, ràtze*

*Morje kùmme d' Spàtze*

*Iwwermorje d' Finke*

*Alli Maidle stinke*

Les violons grincent

Demain arriveront les moineaux

Après-demain les pinsons

Toutes les filles empestent

## Le maréchal- ferrant

## d'r Hùfsmith der Hufschmied

clou	<i>d'r Nàjl</i> <i>d'r Nàgel</i> der Nagel
dérivoir (pour retirer les clous)	<i>d'r Nàjelziehjer</i> <i>d'r Nàgelziahjer</i> der Nagelzieher
émouchet (pour éloigner mouches et taons)	<i>d' Mùckedatsch</i> die Fliegenklappe
entraves (pour contenir le cheval)	<i>d' Füessfessel</i> die Fussfessel
étampes (orifice du cheval)	<i>d' Schlàjlecher</i> die Schlaglöcher
fer à cheval	<i>'s Rossiise</i> <i>'s Rossisa</i> das Hufeisen
fer à trous	<i>'s Lochiise</i> das Locheisen
forge portative	<i>d' Dràjschmitte</i> die Mobileschmiede
maillet	<i>d'r Schlàjel</i> der Holzhammer
mailloche	<i>d'r Klopfhàmmèr</i> der Klopffhammer
marteau	<i>d'r Hàmmer</i> der Hammer
marteau à ferrer (brochoir)	<i>d'r B'schlàjhàmmer</i> der Beschlaghammer
pince à gueule	<i>d' Wolfsmùlzàng</i> die Maulzange
poser les fers	<i>'s Ross b'schlaawe</i> das Pferd beschlagen

rainette pour curer les pieds	<i>d'r Hüefkrätzer</i> der Hufkratzer
râpe à sabots	<i>d' Hüefràschpel</i> die Hufraspel
rogne-pied	<i>d' Schrupfejel</i> die Huffeile
soufflet	<i>d'r Blossbàlike</i> der Blasbalken
tablier de cuir	<i>d'r Läderschürz</i> <i>d'r Laaderschürz</i> der Lederschurz
tenaille à feu	<i>d' Fiirzàng</i> die Feuerzange

### Expressions

*E pààr lise im Fiir hàn*  
Avoir plusieurs fers au feu  
Ein Paar Eisen im Feuer haben

## Le menuisier

*d' Schrinner*  
*d'r Schriener*  
der Schreiner

## L'ébéniste

*d'r Mewelmàcher*  
*d'r Mewelschrinner*  
der Möbelschreiner

bouvet (rabot pour rainures)	<i>d'r Spùndhowwel</i> <i>d'r Profilhowwel</i> der Spundhobel
cheville	<i>'s Zäpfel</i> <i>'s Zapfel</i> das Holzdübel
ciseaux à bois	<i>d'r Stechbittel</i> der Holzmeissel
échelle	<i>d' Leiter</i> die Leiter



équerre	<i>d'r Winkel</i> <i>'s Winkelmàss</i> der Winkel
feuilleret (rabot de longue taille)	<i>d'r Vierhàndhowwel</i> der Vierhandhobel
guimbarde (rabot gorget)	<i>d'r Gründhowwel</i> der Grundhobel
lime	<i>d' Fejl</i> <i>d' Holzfejl</i> die Feile
lime ronde	<i>d'r Ràtteschwànz</i> die Rundfeile
maillet plat	<i>d'r Klipfel</i> <i>d'r Holzhàmmèr</i> der Holzhammer
perceuse	<i>d' Bohrmàschin</i> die Bohrmaschine
ponceuse	<i>d' Schliffmàschin</i> die Schleifmaschine
pierre à poncer	<i>d'r Schliffstein</i> der Schleifstein
presse amovible (fixée sur l'établi)	<i>d'r Spànnstock</i> <i>d' Schrüüwezwing</i> die Schraubenzwinge
rabot à main (plat à dents)	<i>d'r Hàndhowwel</i> <i>d'r Schrùpphowwel</i> der Handhobel der Schrupphobel

râpe à bois	<i>d' Holzràschpel</i> die Holzraspel
scie à araser	<i>d' Àbsetsäj</i> die Absetsäge
scie à main	<i>d' Hàndsäj</i> die Handsäge
scie égoïne	<i>d'r Fùchsschwànz</i> der Fuchsschwanz
servante (chevalet réglable)	<i>d'r Bock</i> der Bock
tenaille	<i>d' Bisszàng</i> die Beisszange
tournevis	<i>d'r Schrüüweziehjer</i> <i>d'r Schrüüwaziahjer</i> der Schraubenzieher
truelle	<i>d' Kell</i> die Kelle
vilebrequin	<i>d'r Drähjbohrer</i> der Drehbohrer
vis	<i>d' Schrüb</i> die Schraube
vrille	<i>d'r Nàjlbohrer</i> <i>d'r Vorbohrer</i> der Vorbohrer

## Expressions

*D'r Baum (Boim) müess m'r bieje  
solàng àss er jung isch*

Il faut plier l'arbre tant qu'il est jeune

Das Holz muss man biegen, solange es jung ist

*'s fällt ken Eich uf d'r erscht Streich*

Nul chêne ne s'abat du premier coup

Es fällt keine Eiche auf den ersten Streich

*Holzbock*

Chevalet en bois (individu raide, têtu)

Du bist ein Holzbock



## L'orfèvre

## *d'r Goldschmitt d'r Edelsteinschliffer der Goldschmied*

fraise à roulette	<i>d' Köjelfräs d' Kojelfräs der Kugelfräse</i>
grattoir	<i>'s Krätziise das Kratzeisen</i>
lime	<i>d' Nodelfeil der Feilnagel</i>
perçoir	<i>d' Finnbohrer der Feinbohrer</i>
pince à creuser	<i>d' Tiigelzàng die Tiegelzange</i>
poinçon	<i>d'r Stampfel die Punze</i>
trébuchet	<i>d' Gold-ùn-Silwerwöj die Gold-und-Silberwaage</i>

## Le pâtissier

## d'r Zùckerbeck der Zuckerbeck

balance	<i>d' Teigwöj</i> die Teigwaage
batteur	<i>d' Schläjmaschine</i> die Schlagmaschine
boîte	<i>d' Schächtel</i> die Schachtel
bonnet de pâtissier	<i>d' Kàpp</i> die Konditormütze
couteau à scie	<i>'s Säjmesser</i> das Sägemesser
couteau	<i>'s Håckmesser</i> das Hackmesser
cuillère en bois	<i>d'r Kochleffel</i> der Kochlöffel
cuve	<i>d'r Schläjkiwwel</i> der Knetkübel
fouet	<i>d'r Schneebäse</i> <i>d'r Schläjbaase</i> der Schneebesens
machine à fouetter	<i>d' Schläjmaschine</i> die Knetmaschine
machine à tamiser	<i>d' Sibb</i> die Siebmaschine
mortier	<i>d'r Mörser</i> <i>d'r Mählstein</i> der Mörser
moule	<i>d' Form</i> die Form
moule à chocolat	<i>d' Pralineform</i> die Pralinenform
plat à tarte	<i>d' Tärteplätt</i> die Tortenplatte



pinceau à beurrer	<i>d'r Bütterbansel</i> der Butterpinsel
presse-fruits	<i>d' Zitronepress</i> die Zitronenpresse
rouleau à pâtisserie	<i>d' Wàlz</i> <i>'s Wählholz</i> das Wellholz
spatule	<i>d' Spàchtel</i> die Spachtel

### Expressions

*'s Schläckermül*  
Un gourmand  
Das Schleckermaul

*'s Schlackel*  
La confiture  
Die Marmelade

## Le peintre

## *d'r Moler* der Maler

brosse (ronde, courbe..)	<i>d' Rondberscht</i> <i>d' Ringberscht</i> die Rundbürste
couteau	<i>'s Fàrbmesser</i> <i>'s Fàrbmasser</i> das Farbmesser
échelle	<i>d' Molerleiter</i> die Laufleiter
éponge	<i>d'r Schwàmm</i> der Schwamm
escabeau	<i>'s Leiterle</i> <i>d'r Schaamel</i> die Trittleiter

modèle	<i>'s Modell</i> das Modell
pinceau	<i>d'r Bänsel</i> <i>d'r Schriftbänsel</i> <i>d'r Flächbänsel</i> <i>d'r Rùndbänsel</i> der Schrift- Flachpinsel
pochoir	<i>'s Dùpfsäckel</i> <i>d' Schàblon</i> die Schablone
rouleaux	<i>d' Rolle</i> die Rollen
seau de peinture	<i>d'r Fàrweimer</i> der Farbeimer
tampon	<i>d'r Dùpfbänsel</i> der Tupfpinsel
truelle	<i>d' Kell</i> die Kelle

### **Expressions**

Blöj wi-n-e Kosàck  
Ivre (bleu) comme un cosaque  
Voll wie ein Eimer

*Rot werre*  
Rougir (devenir communiste)  
Rot werden

## Le pharmaciens *d'r Apotheker* *d'r Giftmischer* der Apotheker

bande	<i>d' Bind</i> die Binde
boîte	<i>d' Schächtel</i> die Schachtel
coton	<i>d' Wätt</i> die Watte
mortier	<i>d'r Mörser</i> der Mörser
pansement	<i>'s Pfläschter</i> <i>'s Verbänd</i> das Pflaster das Verband
pilon	<i>d'r Stämpfer</i> der Stampfer
pilule	<i>d' Pille</i> die Pille
piqûre	<i>d' Spritz</i> die Spritze
plâtre	<i>d'r Jips</i> der Gips
préservatif	<i>'s Kapottel</i> das Condom
sachet	<i>'s Säckel</i> die Tüte
suppositoire	<i>'s Zäpfel</i> das Zäpfchen

### Expressions

*Geje d' Dummheit, isch ken Krütt gewächse*  
Contre la bêtise, il n'existe aucune plante médicinale  
Gegen die Dummheit ist kein Gras gewachsen

## **Le photograhe** *d'r Fotograf* **der Fotograf**

agrandisseur	<i>d'r Vergreesserungsappàrät</i> der Vergrößerungsapparat
bassin de lavage	<i>d'r Wässerungsbecke</i> der Wässerungstank
chambre noire	<i>d' Schwarzkàmmer</i> <i>d' Dunkelkammer</i> die Dunkelkammer
chevalet de séchage	<i>d'r Trockeständer</i> der Trockenständer
cuve à révélateur	<i>'s Entwicklunskiwwele</i> der Entwicklertank
cuve à fixateur	<i>'s Fixierkiwwele</i> der Fixiertank
papier à photo	<i>'s Fotobàbiir</i> das Fotopapier
pince à sécher	<i>d' Trockeklàmmer</i> die Trockenklammer

## **Le plâtrier** *d'r Jipser* **der Gipser**

auge (caisse à gâcher)	<i>d'r Jipskiwwel</i> der Gipskübel
briques	<i>d' Bâchstein</i> der Backstein
burin	<i>d'r Meissel</i> <i>d'r Stâcher</i> der Stichel
carreaux de plâtre	<i>d' Jipsplätte</i> <i>d' Jipsplattele</i> die Gipsplatte

enduit	<i>d' Spàchtelkitt</i> <i>d'r Verpütz</i> <i>d'r Ànstrich</i> der Verputz
grattoir	<i>'s Kràtziise</i> der Schaber
isolant	<i>'s Isoliermittel</i> das Isoliermittel
racloir	<i>'s Schòàbiise</i> das Radiermesser
règle de plâtrier	<i>d' Àbschtrichlätt</i> das Abstrichmesser
seau	<i>d'r Eimer</i> der Eimer
taloche	<i>d' Riibschiib</i> das Reibebrett

## **Le plombier** *d'r Blachschmitt* *d'r Spengler* **der Spengler**

chalumeau	<i>d'r Leedkolwe</i> der Lödkolben der Schweissbrenner
cisaille	<i>d' Blachschär</i> die Blehschere
clé anglaise	<i>d'r Schrüüweschlüssel</i> der Engländer
cintreuse	<i>d' Bäjmaschin</i> die Biegemaschine

coupe-tube	<i>d'r Rohrschniider</i> <i>d'r Rohrabschniider</i> der Rohrabschneider
lampe à souder	<i>d' Leedlâmp</i> die Lödlampe
pince à siphon	<i>d' Sifonzàng</i> <i>d'r Süüghewwer</i> die Sifonzange
tournevis	<i>d' Schrüüweziehjer</i> <i>d'r Schrüüweziehjer</i> der Schraubenzieher
ventouse	<i>d' Süügkopf</i> der Saugkopf

## **Le poissonnier** *d'r Fischhändler* **der Fischhändler**

couteau	<i>'s Fischermesser</i> das Fischermesser
grattoir	<i>d'r Schààwer</i> <i>d'r Krätzer</i> der Schaber
hachoir	<i>'s Hâckmesser</i> der Fischerwolf
plateau	<i>d' Fischplätt</i> die Fischplatte
table à glace	<i>d'r Issdisch</i> der Eistisch
tonneau à poisson	<i>'s Fischfäss</i> das Fischfass



## Le potier

## *d'r Häfner* *d'r Töpfer* der Hafner der Töpfer

argile	<i>d'r Leime</i> der Leimen
éponge	<i>d' Schwämm</i> der Schwamm
fil de fer	<i>'s Droht</i> <i>d'r Droht</i> der Draht
lame d'entailles	<i>'s Gràwiermesserle</i> das Grawiermesser
moule	<i>d' Form</i> die Form
pinceau	<i>d'r Bänsel</i> der Pinsel
planchette	<i>'s Brätzel</i> <i>'s Brattla</i> das Galbierbrett
presse	<i>d' Stänz</i> die Stanze
raclette	<i>d' Schiib</i> der Schaber
tour du potier	<i>d' Drähjschiib</i> <i>d' Töpferschiib</i> die Töpferscheibe

## Expressions

---

*D'r Kannegiesser, Zinngiesser*

Le potier d'étain

Der Zinngiesser

---

*Üs d'r Arde ùn üs de Händ*

*Màcht de Håfner àllerhànd*

De la terre et de ses mains

Le potier fait de tout

## Le ramoneur

*d'r Kàminfajer*  
*d'r Kamifajer*  
der Schornsteinfeger

balai

*d'r Håndbäse*

der Handbesen

---

balai brosse

*d' Würzelbirscht*

die Würzelbürste

---

échelle

*d' Dächleiter*

die Dachleiter

---

hérisson

*d'r Stossbäse*

der Stossbesen

---

hérisson avec boulet

*d' Sùnn mit Køjel*

die Sonne mit dem

Kugelschlag

---

raclette

*'s Schülteriise*

das Schultereisen

---

truelle

*d' Rùndkell*

die Rundkelle

## Expressions

---

*E Kritz in's Kàmin màche (hànke, hänge)*

Mettre une croix dans la cheminée

(marquer un événement rare)

Ein Kreuz ins Kamin



*'s Kàmin rüest*

La cheminée fait de la suie  
(il y a de l'eau dans le gaz)

Der Kamin rust

---

*E Offebützer*

Un nettoyeur de poêle  
(ramoneur de cul, homosexuel)

Ein Ofenputzer

---

*E Offerohrbützer*

Un nettoyeur de tuyaux de poêle (gigolo)

Ein Ofenrohrputzer

---

*'s Offerohr*

Le bazooka (arme de guerre)

Das Ofenrohr

---

*Kàminfajer mit'm Baase, mit'm Stümpe*

*Màcht d' àlte Wiiwer gümpe*

Le ramoneur avec son balai, avec sa chandelle

Fait sauter les rombières

---

*Kàminfajer, Stackedrahjer*

*Maidelschmecker, Hoseschisser*

Ramoneur, virevolteur

Renifleur de jupons, poltron

## **Le relieur**

## **d'r Buechbinder der Buchbinder**

cadre de serrage

*d'r Spànnràhme*  
der Spannrahmen

---

cisaille à carton

*d' Babbedeckelschär*  
die Pappenschere

---

clavette

*d'r Hefthocke*  
der Hefthacken

---

compas à vis

*d'r Schrüüwezerikel*  
der Schraubenzirkel

---

cordelette de soie

*'s Siideschnierl*  
das Seideschnürchen

cousoir	<i>d' Heftlàd</i> der Heftladen
couteau à parer	<i>'s Àbschaabmesser</i> das Abschärfemesser
couteau de relieur	<i>'s Bùechbindermesser</i> das Buchbindermesser
écoinçon	<i>d' Eckverzierung</i> die Eckverzierung
fer à dorer (pour tracer à la feuille d'or)	<i>'s Vergoldiise</i> das Vergoldeisen
fer à polir	<i>'s Glättiise</i> das Glätteisen
fermoir	<i>'s Schloss</i> die Schliesse
ficelle	<i>d' Heftschnüer</i> <i>d' Bindschnüer</i> die Bindschnur
molette	<i>'s Schniidrädèl</i> das Rollschneiderädchen
palette	<i>'s Goldverzierungsbrètt</i> das Goldprägungsbrett
poinçon	<i>'s Stachiise</i> das Stecheisen
plioir	<i>'s Fälzbein</i> das Falzbein
pot de colle	<i>d'r Limkessel</i> <i>'s Limkessèle</i> der Klebstoffeimer
roulette	<i>'s Rädèl</i> das Rollrädchen
roulette à coller	<i>'s Limrädèl</i> das Leimrädchen
scalpel	<i>'s Scalpel</i> das Seziermesser

## Le remouleur

## *d'r Schäreschliffer der Scherenschleifer*

brouette	<i>d'r Schältkàrrich</i> der Stosskarren
ciseau courbe	<i>d' g'böje Schär</i> die gebogene Schere
enclume (petite)	<i>d'r klein Àmbos</i> der kleine Amboss
étau	<i>d'r Schrübstock</i> der Schraubstock
lame à affuter	<i>'s Schliffiise</i> das Schleifeisen die Schleifklinge
marteau	<i>d'r Hämmer</i> der Hammer
meule de grès	<i>d'r Schliffstein</i> der Schleifstein

### Expressions

*'s kommt e Schliffer,  
's kommt e fremder Schliffer in's Länd  
Schliff d' Messer un d' Schär  
Isch däss e Schänd  
Fer d' Jungfre schliff ich ùmesonscht  
Mit minere scheene Schlifferkünscht*

Arrive un rémouleur  
Il arrive d'un pays étranger  
Il aiguise couteaux et ciseaux  
Quelle honte  
Pour les pucelles, j'affûte gratuitement  
Avec tout mon art de rémouleur

## Le réparateur automobile

## d'r Garagist der Autoschlosser

batterie	<i>d' Bätteri</i> die Batterie
bielle	<i>d'r Kolwe</i> der Kolben
bougie	<i>d' Zindkerz</i> <i>d' Kerz</i> die Zündkerze
boulon	<i>d' Schrüb</i> <i>d' Schtrüb</i> die Schraube
ceinture de sécurité	<i>d' Sicherheitsgürt</i> die Sicherheitsgurt
clé à molette	<i>d'r Kànteschlüssel</i> der Kantenschlüssel
cric	<i>d' Wind</i> <i>d'r Krick</i> die Winde
écrou	<i>d' Müeter</i> <i>'s Mieterle</i> die Schraubmutter
essuie-glace	<i>d'r Schiiwewischer</i> der Scheibenwischer
étau	<i>d'r Schrübstock</i> der Schraubstock
filtre à air	<i>d'r Lüftfilter</i> der Luftfilter
pare-brise	<i>d' Verderschiib</i> die Schutzscheibe
pièces de rechange	<i>d' Ersatzteiler</i> die Ersatzteile
pince	<i>d' Zàng</i> die Zange

tournevis *d'r Schrüüweziehjer*  
der Schraubenzieher

---

vis *d' Schrüb (d' Schrüüwe)*  
die Schraube(n)

## Expressions

---

*E Zindkerz*

Bougie d'allumage (femme aguichante, allumeuse)  
Eine Zündkerze (eine leichte Frau)

## **Le réparateur de bicyclettes** *d'r Velomàcher* **der Fahrradschlosser**

câble *d' Kàwel*  
*d'r Kàbel*  
das Kabel

---

cadenas *'s Mählschloss*  
das Hängeschloss

---

chaîne *d' Kett*  
die Kette

---

chambre à air *d'r Schlüch*  
der Schlauch

---

clé à rayon *d'r Speicheschlüssel*  
der Speichenschlüssel

---

écrou *d' Müeter*  
*'s Mieterle*  
die (Schrauben)mutter

---

manivelle *d' Manivell*  
die Kurbel

---

pneu *d'r Pneu*  
*d'r Reife*  
der Reifen

---

pompe à vélo *d' Velopùmp*  
die Luftpumpe

---

râpe *d' Ràschpel*  
die Raspel

rustine	<i>'s Rüstinel</i> der Flick
rivet	<i>d' Niet</i> die Niete
sacoche	<i>d' Dàsch</i> <i>d' Velodàsch</i> die Fahrradtasche
trousse de dépannage	<i>'s Flickdäschele</i> die Flickzeugschachtel
valve	<i>'s Ventil</i> das Ventil

### Expressions

*E Niet sinn*

Etre un vaurien

Eine Niete sein

## Le rétameur *d'r Pfànneflicker* der Pfannenflicker

acide	<i>d' Siire</i> die Säure
fer à souder	<i>d'r Leedkolwe</i> der Lödkolben
zinc	<i>d'r Zink</i> das Zink

### Expressions

*E Bettflàsch (mit Ohre)*

bouillotte (femme sensuelle)

eine Wärmflasche

*Sich in's G'schirr laje*

Se jeter dans la vaisselle (s'atteler à la tâche)

Sich an die Arbeit machen

*Wässer mit ere Sibb schepfe*

Puiser de l'eau avec une passoire (perdre son temps)

Das Wasser mit einem Sieb ausschöpfen

## Le sabotier

## *d'r Holzschüehmacher* der Holzschuhmacher

galoche	<i>d' Gàlosch</i> der Lederpantoffel
hache à bûcher	<i>'s Bejele</i> die Axt
herminette à deux lames	<i>'s Hæckbejele</i> das Hackbeil
rouanne	<i>d'r Hohlstachbittel</i> der Hohlmeissel

### Expressions

*E Gàloschegosch hàn*

Avoir le menton en galoche

Ein vorspringendes Kinn haben

## Le sculpteur

## *d'r Bildhauer* *d'r Beldhoijer* *d'r Bildhàjer* der Bildhauer

battoir	<i>'s Schlàjholz</i> das Schlagholz
ciseau à biseau	<i>d'r Kàntbittel</i> der Kantmeissel
compas de proportion	<i>d'r Proportionszerikel</i> der Proportionszirkel
étau du sculpteur	<i>d'r Zwingstock</i> der Zwingstock
gouge	<i>d'r Hohlbeitel</i> der Hohlbeitel
grattoir dentelé	<i>'s Zàhniise</i> das Zahneisen
lacet à modeler	<i>d' Modellschling</i> die Modellierschlinge



Fotolia © Clarence Alford

maillet	<i>d'r Holzhammèr</i> der Holzhammer
marteau de fer	<i>d'r Iisèhammèr</i> der Eisenhammer
merlin	<i>'s Spàltbejl</i> das Spaltbeil
meule à affûter	<i>d'r Schliiffstein</i> der Schleifstein der Wetzstein
rabot	<i>d'r Howwel</i> der Hobel
riflard	<i>d'r Hålbhowwel</i> der Halbhobel
rifloir	<i>d' Fejl</i> die Feile
scie à chantourner	<i>d' Rùndsaj</i> die Rundsäge
varlope	<i>d' Lànghowwel</i> der Langhobel

## **Le sellier Le bourellier**

## ***d'r Sàttler* der Sattler**

aiguille à harnachement	<i>d' Riemenodel</i> die Riemernadel
aiguille à ourler	<i>d' Üfnäjnodel</i> die Einbindenadel



aiguille courbe	<i>gebojeni Näjnodel</i> die Aufnähnel
couteau demi-rond	<i>'s Hålbmondmesser</i> <i>-masser</i> das Halbmondmesser
couteau à parer	<i>'s Schààbmesser</i> <i>-masser</i> das Schaabmesser
couteau à pied droit	<i>'s Üsschniidmesser</i> <i>-masser</i> das Ausschneidmesser
forme à collier	<i>d'r Kùmetstock</i> der Kuntstock
lisseur	<i>d'r Glättstraal</i> der Glattkamm
maillet	<i>d'r Holzhàmmèr</i> der Holzhammer
marteau	<i>d'r Sàttlerhàmmèr</i> der Sattlerhammer
pince à perforer	<i>d' Läderzàng</i> <i>der Lochrisser</i> die Leder- Ösenzange

## **Le serrurier**

## ***d'r Schlosser*** **der Schlosser**

bédane	<i>d'r Spitzmeissel</i> der Spitzmeissel
burin	<i>d'r Flächmeissel</i> der Flachmeissel
clé de sûreté	<i>d'r Sicherheitsschlüssel</i> der Sicherheitsschlüssel
étau	<i>d'r Schrübstock</i> der Schraubstock
foreuse	<i>d'r Håndbohrer</i> der Handbohrer

grattoir	<i>d'r Schààwer</i> der Schaber
lime	<i>d' Fejl</i> die Feile
lime ronde	<i>d' Rondfejl</i> die Rundfeile
marteau rivoir	<i>d'r Schlosserhàmmèr</i> <i>d'r Niethàmmèr</i> der Schlosserhammer
passe-partout	<i>d'r Passpartu</i> <i>d'r Dietrich</i> der Dietrich
pince coupante	<i>d'r Vorschniider</i> der Hobelschneider
pince plate	<i>d' Flàchzàng</i> die Flachzange
polisseuse	<i>d' Schliffmàschin</i> die Schleifmaschine
scie à métaux	<i>d' Blechsäj</i> die Bügelsäge

## Le tailleur

***d'r Schniider***  
***d'r Nodelstùpfèr***  
**(sobriquet)**  
**der Schneider**

aiguille	<i>d' Nodel</i> die Nadel
bobine	<i>'s Najrellele</i> <i>d' Spüel</i> die Spuhle
bobine de fil	<i>d' Fàderoll</i> die Fadenrolle
bouton	<i>d'r Knopf</i> der Knopf

ciseaux	<i>d' Schär</i> die Schere
craie du tailleur	<i>d' Schniiderkriid</i> die Schneiderkreide
fer à repasser	<i>'s Bejliisa</i> <i>'s Bejliise</i> das Bügeleisen
fil	<i>d'r Fàde</i> der Faden
fourrure	<i>d'r Belz</i> der Pelz
machine à coudre	<i>d' Nahjmàschin</i> die Nähmaschine
mètre ruban	<i>d'r Bändelmeter</i> das Bandmass
modèle d'étoffe	<i>d' Stoffmùschter</i> das Stoffmuster

## Expressions

*Ùf Gùffe ùn Nodle sitze*

Etre assis sur des aiguilles

Dans la position du fakir (attendre avec impatience)

Auf Nadeln sitzen (gespannt sein)

*D' Kleider màche d' Lit*

Les habits font les gens

Kleider machen Leute

*D' Màdàm het de Schniider*

La femme a ses règles

*Wie màche's denn die Schniider*

*Do e Spättel, dert e Spättel*

*Endlich gitt's e Kinderkappel*

*So màche sie's, so màche sie's*

Et comment font donc les tailleurs

Un bout par ci, un bout par là

Un bonnet d'enfant restera

Ils font comme ça, ils font comme ça

*'s ritte drei Schniider wohl iwwer d'r Rhinn*

*Adé*

*Bi-n-r-e Froj Wirtin kehre sie inn*

*Juhé*

*Froj Wirtin hàn 'r güet Bier un Win*

*So bringt sie's ùns lustige Schniider herin*

*Trois tailleurs traversent à cheval le Rhin*

*Chez une dame aubergiste ils entrent*

*Madame avez-vous bonne bière et bon vin*

*Alors apportez les à nous, joyeux tailleurs*

## **Le tailleur de pierre**

***d'r Steinhöjer  
d'r Steinhauer  
d'r Steinmetz  
der Steinhauer  
der Steinmetz***

boucharde

*d'r Zäckemeissel  
der Zackenmeissel*

chariot à pierre

*d'r Steinkàrrich  
d'r Steinwàje  
der Steinwagen*

coin

*d' Kejl  
der Keil*

crocodile

*d' Håndsteinsäj  
die Handsteinsäge*

équerre

*d'r Winkel  
der Winkel*

fleuret de carrier

*d'r Steinbohrer  
der Steinbohrer*

fourche à pierre

*d' Steingàwel  
die Steingabel*

gradine

*'s Gràdieriise  
das Gradiereisen*

levier

*'s Brechiise  
d' Brechzang  
die Brechzange*



Fotolia © Dominique VERNIER

maillet	<i>d'r Holzhàmmèr</i> <i>d'r Klopfer</i> der Klöpfel
massette	<i>d'r Hàndschlejel</i> der Fäustel
marteau piqueur	<i>d'r Bohrhàmmèr</i> der Bohrhammer
peigne à grès	<i>d'r Sàndsteinstraal</i> der Sandsteinkamm
pic	<i>d' Hàck</i> die Spitzhacke
poinçon	<i>'s Màrkieriise</i> das Markiereisen
rabotin	<i>d'r Steinhowwel</i> der Steinhobel
râpe éperon	<i>d' Steiràschpel</i> die Steinraspel
rifloir	<i>d'r Lochbohrer</i> der Lochbohrer

### **Expressions**

*Der het's Pùlver au nitt erfunde*

Il n'a pas inventé la poudre

Er hat das Pulver nicht erfunden

## Le tanneur

*d'r Gerber*  
*d'r Garwer*  
der Gerber

batte en bois	's Stämpfbrett das Stampfbrett
couteau à parer	's Schààbmesser -masser das Schabmesser
cuve à acide	d'r Siirekiwwel der Säurekübel
pince	d' Läderzàng die Lederzange
racloir	's Gerweriise das Gerbereisen
tonneau de tannage	's Gerwerfàss das Gerberfass
vastringue	d'r Läderhowwel der Lederhobel

### Expressions

*E Messerheld*

Héros du couteau (apache, surineur)

ein Messerheld

Le tannage des peaux se pratiquait dans une espèce de saumure, *Lauge*, à base d'eau et de copeaux qui y macéraient. La saumure utilisée, on la faisait sécher dans des formes rondes comme les moules des fromages (*Käs*). Morcelées, ces meules de tourteau constituaient un bon matériau de chauffage.

Un vendeur parcourait les rues de la ville en criant :  
«*Lohkäs, Lohkäs* »

## Le tapissier

## Le décorateur

*d'r Tàpezierer*  
der Tapezierer

*d'r Üsstàfierer*  
der Ausstafierer

aiguille	<i>d' Nodel</i> die Nadel
brosse à encoller	<i>d' Inkläbberscht</i> <i>d' Babberscht</i> die Einklebebürste
cheville de bois	<i>d'r Holzzapfe</i> der Holzapfen
colle à tapisser	<i>d' Babb</i> <i>d' Klaab</i> der Klebstoff
crochet	<i>d'r Hooke</i> der Haken
étoffe	<i>d'r Stoff</i> ( <i>geblüemter, g'streifter</i> ) der Stoff
équerre	<i>d'r Winkel</i> der Winkel
fil	<i>d'r Fàde</i> der Faden
lissoir	<i>d' Glädschiib</i> die Glättscheibe
marteau à coller	<i>d'r Tàpezierhàmmèr</i> der Tapeziererhammer
mastic	<i>d'r Kitt</i> <i>d' Kitt</i> der Kitt
papier peint	<i>d' Tàpet</i> die Tapete
pinceau	<i>d'r Bänsel</i> der Pinsel

pinceau à dorure	<i>d'r Vergoldbänsel</i> der Vergoldpinsel
pochoir	<i>d' Schàblon</i> die Schablone
rouleau à lisser	<i>d' Tàpeterol</i> die Tapetenrolle
table à tapisser	<i>d'r Molerdisch</i> der Malertisch
tamponnoir	<i>d'r Dùpfbänsel</i> der Dupfpinsel
verni	<i>d'r Làck</i> der Lack
vis	<i>d' Schrüb</i> <i>d' Schtrüb</i> die Schraube

## **Le tisserand**

***d'r Wewwer***  
***d'r Schiffeleschisser***  
**(sobriquet)**  
**der Weber**

bobine	<i>d' Roll</i> die Rolle
canette	<i>s' Schiffele</i> das Schiffchen
chanvre	<i>d'r Hàn(e)ft</i> der Hanf
coton	<i>d' Baumwoll</i> <i>d' Baamwoll</i> <i>d' Bàjmwol</i> die Baumwolle
dévidoir	<i>d' Hàscpel</i> die Haspel
écheveau	<i>'s Gàrn</i> das Garn





Fotolia © indochine

laine	<i>d' Woll</i> die Wolle
lin	<i>d'r Line</i> das Leinen
métier à tisser	<i>d'r Web(b)stüehl</i> der Webstuhl
passette	<i>'s Heekel</i> das Häckchen
pédale	<i>'s Füesbrett</i> das Fussbrett
peigne	<i>d'r Straal</i> der Kamm
râtelier à bobines	<i>'s Spüelgätter</i> das Spülgatter
rouet	<i>'s Spinnradel</i> <i>'s Spinnrädla</i> das Spinnrad
soie	<i>d' Siid</i> die Seide

## Expressions

*Wie màche's denn die Wewwer*  
*Sie strüddle-n-e Väterünser*  
*Un 's beschte Gàrn isch ùnser*  
*So màche sie's, so màche sie's*  
 Comment font donc les tisserands  
 En priant Dieu, ils gardent tout  
 Nos meilleurs écheveaux pour eux  
 Ils font comme ça, ils font comme ça

*Troz nitt so, troz nitt so*  
*'S kùmmt e Zitt bisch wider 'mol froh*  
*Mini Frau, ùn dini Frau*  
*Sin zwei scheeni Wiwwer*  
*Eini liebt e Zimmermànn*  
*D'ànder e Schniider*  
*Troz nitt so, troz nitt so*  
 Ne te dépîte pas ainsi, ne te dépîte pas ainsi  
 Le temps ramènera un jour la gaîté  
 Ma femme et ta femme, sont deux belles femmes  
 L'une aime un charpentier  
 L'autre un tailleur  
 Ne te dépîte pas ainsi, ne te dépîte pas ainsi

## **Le tonnelier**

## ***d'r Kiefer* *d'r Fàssbinder* *der Böttcher***

bâtissoir	<i>d'r Fàsszùg</i> der Fasszug
bonbonnière	<i>d'r Spùndbohrer</i> der Spundbohrer
calibre à douves	<i>'s Düüwekàliber</i> <i>'s Dübakàliber</i> das Taubenkaliber
chasse (burin court)	<i>d'r Fàsstriwer</i> der Fasstreiber
chaufferette	<i>d'r Wärmer</i> der Wärmer
chevalet	<i>d' Schnitzelbànk</i> die Schnitzelbank
cochoir ou cachoir (serpe pour encoches)	<i>'s Kerbbejl</i> das Kerbbeil
colombe	<i>d' Stossbànk</i> die Fügebank

compas cintré	<i>d' Zerikel</i> der Zirkel
doloire	<i>'s Båndmesser</i> <i>'s Düüwemesser</i> der Taubenmesser
éteignoir	<i>d' Zwing</i> die Zwinge
gabarit	<i>'s Bötschermodell</i> das Modell
galère (rabot utilisé à deux)	<i>d'r Zweimànnhowel</i> der Zweimannhobel
hachette arrondie	<i>'s Rondbejl</i> das Rundbeil
herminette	<i>'s Håckbejele</i> das Hackbeil
jabloir	<i>'s Gårgelmesser</i> <i>d'r Gårgelrisser</i> der Gargelhobel
maillet	<i>d'r Holzschlägel</i> <i>d'r Holzschläjel</i> der Holzschlegel
perce-bonde	<i>d'r Spündbohrer</i> der Spundbohrer
plane à lame	<i>d'r Fåssschààwer</i> der Fassschaber
plane droite	<i>'s Schniidmesser</i> <i>'s Rùndmesser</i> das Rundmesser
pochoir (plaque appliquée sur le tonneau)	<i>d' Schàblon</i> <i>'s Dùpfsäckel</i> die Schablone
rabot à semelle convexe	<i>d'r gewelbt Howwel</i> <i>d'r Konwexhowwel</i> der Konwexhobel

rabot jabloir	<i>d'r Gargelhowwel</i> der Gargelhobel
sécateur	<i>d' Räbschär</i> die Rebschere
serpe	<i>d' Sichel</i> die Sichel
serpette	<i>'s Winzermesser</i> <i>'s Räbmasser</i> das Rebmesser
tire-fond	<i>d' Boddeziehjer</i> der Bodenzieher
vilebrequin	<i>d' Bohrwind(e)</i> die Bohrwinde

### Expressions

*Wie màche 's denn die Kiefer*  
*Sie schlaawe 's Fässel ecksteinrùnd*  
*Un süffe wie e Büddelhùnd*  
*So màche sie 's, so màche sie 's*  
 Comment font donc les tonneliers  
 En battant carré leurs tonnelets  
 Ils se saoulent comme des bassets  
 Ils font comme ça, ils font comme ça

*Üsser Rànd un Bànd*  
 Etre «hors du bord et du cercle» (hors de soi)  
 Ausser Rang und Bann

*Diss isch e Fàss ohne Bodde*  
 C'est un tonneau sans fond (un panier percé)  
 Ein Fass ohne Boden

*E Fässelritter*  
 Cavalier de baril (individu aux jambes arquées,  
 car sa mère l'aurait bercé sur un cheval de bois)  
 Ein Fassreiter

## Le vannier

## *d' Kerbmàcher d'r Wiedeschäler d'r Zeineflicker (sobriquets) der Korbmacher*

aiguille	<i>d' Nodel</i> die Nadel
batte	<i>'s Klopfiiise</i> das Klopfisen
éclisse	<i>d'r Vorschlàjhàmmèr</i> der Vorschlaghammer
épluchoir	<i>'s Üspùtzmesser</i> <i>d'r Schäler</i> das Ausputzmesser
fer à cintrer l'arlequin	<i>'s Bejiise</i> das Biegeeisen
garrot de gerbe	<i>d' Bindschling</i> die Bindschlinge
moule à panier	<i>d' Korbform</i> die Korbform
pince coupante	<i>d' Bisszàng</i> die Beisszange
rabot à lames	<i>d'r Schiinehowwel</i> der Schneidehobel
scie à archet	<i>d' Böjesäj</i> die Geigensäge
sécateur	<i>d' Heckschär</i> die Heckenschere
serpette	<i>s' Wiidemesser</i> das Rebmesser
verge	<i>d' Rüet</i> die Rute

## Expressions

---

*Läär's Stroh dresche*

Battre de la paille vide (faire des efforts inutiles)

Leeres Stroh dreschen

---

*Vùn einere e Korb bekümme*

Recevoir une corbeille d'une femme (être éconduit)

Jemandem einen Korb geben

---

*E Krätzberscht*

Brosse à gratter (femme rude, chipie)

Eine Kratzbürste

---

## Le verrier

## *d'r Gläser* der Glaser

chevalet portatif

*d'r Gläserkàschte*  
der Glaserkasten

---

ciseaux

*d' Schär*  
die Schere

---

compas

*d'r Zerikel*  
der Zirkel

---

coupe-verre

*d'r Glässchniider*  
*d'r Diamànt*  
der Diamant

---

mailloche

*d'r Holzschlejel*  
der Holzschlegel

---

marteau à plomb

*d'r Blejhàmmèr*  
der Bleihammer

---

mastic

*d'r Gläserkitt*  
der Glaserkitt

---

morailles  
(pince à allonger  
le verre)

*d' Glàszàng*  
(*züem strecke*)  
die Glaszange

---

moule à verre

*d' Giesform*  
*d' Glàsform*  
*d' Gùssform*  
die Giesform



pipe	<i>d' Glàsbloserpfiff</i> die Glasblaserpfeife
------	---------------------------------------------------

pointe	<i>d'r Stift</i> der Stift
--------	-------------------------------

### Expressions

*Gern in's Glàs gücke*

Aimer regarder le (fond) du verre (trop boire)

Zu tief ins Glas schauen

## Les outils psychologiques

### *Moràlischi Hilfsmittel*

### Seelische Hilfsmittel

patience	<i>d' Geduld</i> die Geduld
----------	--------------------------------

persévérance	<i>d' Üsdüür</i> die Ausdauer
--------------	----------------------------------

valeur personnelle	<i>d'r Selbstwert</i> der Eigenwert
--------------------	----------------------------------------

définition de l'objet	<i>d' Bezeichnùg vùm Ding</i> (Objekt) die Bezeichnùg vom Objekt
-----------------------	------------------------------------------------------------------------

accomplissement de l'objet	<i>'s Fàbriziere vùm Ding</i> die Herstellung
-------------------------------	--------------------------------------------------

qualité du travail	<i>d' Àrweitsquàlitàt</i> die Arbeitsqualität
respect du travail	<i>Respekt vor de Àrweit</i> der Respekt vor der Arbeit

## Expressions

*Lehrgeld gänn (bezähle)*

Payer pour son apprentissage  
(apprendre à ses dépens)

Lehrgeld bezahlen

*Ebber 'm in 's Håndwerik pfüsche*

Saboter le travail de quelqu'un

Jemandem die Arbeit verderben

*Wer will fleissigi Håndwerker seh'n*

Der müess zu de Kinder gehn

Stein uf Stein, Stein uf Stein

's Hiesel würd bald fertig sein

Oh wie fin, oh wie fin

*D'r Glaser setzt d' Schiiwe ein*

Qui veut voir des artisans valeureux

Doit aller chez les enfants

Pierre sur pierre, pierre sur pierre

la maisonnette sera bientôt terminée

Oh, quelle finesse

Le vitrier pose les fenêtres

*Sie hån fer d' Kàtz g'schàfft*

Il ont travaillé (pour le chat) en pure perte

Sie haben für die Katze gearbeitet

*Sie hån nitt fer d' Kàtz g'schàfft*

Leur travail n'a pas été inutile

Sie haben nicht für die Katze gearbeitet



# INDEX

## Artisans du bois

*Holzàrweiter*

Holzarbeiter

Le charpentier	p.10
Le charron	p.14
L'ébéniste	p.36
Le menuisier	p.36
Le sabotier	p.55
Le sculpteur	p.55
Le tonnelier	p.66
Le vannier	p.69

## Artisans du cuir, du tissu et du papier

*Lader- Stoff ùn Bàbiiràrweiter*

Leder- Stoff und Papierarbeiter

Le cordier ficeleur	p.17
Le cordonnier	p.18
La fileuse	p.25
L'imprimeur	p.31
Le relieur	p.49
Le sellier	p.56
Le bourrelier	p.56
Le tailleur	p.58
Le tanneur	p.62
Le tapissier	p.63
Le tisserand	p.64

## **Artisans de la pierre et de la terre** *Stein ùn Tonarweiter* **Stein und Tonarbeiter**

L'ardoisier	p.4
Le couvreur	p.20
Le potier	p.47
Le tailleur de pierre	p.60
Le verrier	p.70

## **Artisans du métal** *Metàllàrweiter* **Metallarbeiter**

Le forgeron	p.27
Le graveur	p.29
L'horloger	p.30
Le maréchal-ferrant	p.35
Le remouleur	p.51
Le rétameur	p.54
Le serrurier	p.57

## **Artisans d'art** *Künschtàrweiter* **Kunstoffachmänner**

Le bijoutier	p.5
Le coiffeur	p.15
Le décorateur	p.63
Le facteur d'orgue	p.24
Le graphiste	p.28
Le lunetier	p.33
Le luthier	p.33
L'orfèvre	p.39
Le peintre	p.41
Le photograhe	p.44

## **Artisans de service** *Dienschtleistungslit* **Dienschleistungsfachleute**

Le jardinier	p.31
Le fossoyeur	p.28
Le pharmacien	p.43
Le plâtrier	p.44
Le plombier	p.45
Le ramoneur	p.48
Le réparateur automobile	p.52
Le réparateur de bicyclettes	p.53

## **Artisans de bouche** *Die wie ebbs züemASSE fàbriziere* **Nahrungsbeschäftigte**

Le boucher	p.6
Le boulanger	p.8
Le charcutier	p.6
Le cuisinier	p.21
Le pâtissier	p.40
Le poissonnier	p.46

## **Les outils psychologiques** *Moràlischi Hilfsmittel* **Seelische Hilfsmittel** p.71



Texte et traduction élaborés par :  
Paul-André BEFORT  
Léon DAUL

reymann - 35191



Office pour la Langue  
et la Culture d'Alsace  
*Elsassisches Sprochamt*

[www.olcalsace.org](http://www.olcalsace.org)

11a rue Edouard Teutsch - 67000 Strasbourg  
Tél : 03 88 14 31 20 - courriel : [info@olcalsace.org](mailto:info@olcalsace.org)